

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Situace v oblasti závislostí 2024

Barbora Orlíková / NMS

Jednání Poradního výboru pro sběr dat o závislostech | Praha, 15. října 2024

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Souhrnná zpráva o závislostech v České republice

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o tabákových
a nikotinových výrobcích
v České republice 2023

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o nelegálních drogách
v České republice 2023

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o alkoholu
v České republice 2023

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o hazardním hraní
v České republice 2023

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o problematickém užívání
psychoaktivních léků
v České republice 2023

> 2023

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva

o digitálních závislostech
v České republice 2023

> 2023

Odhad počtu lidí v riziku závislostí

Denní kuřáci

1,5–2,1 mil.

Denní konzumenti alkoholu

800–980 tis.

Rizikové pití alkoholu

1,5–1,7 mil.

> **v tom škodlivé pití**

800–980 tis.

Problematické užívání psychoakt. léků

1,3–1,5 mil.

Intenzivní uživatelé konopných látek

350–465 tis.

> **v tom ve vysokém riziku**

160–250 tis.

Lidé užívající drogy rizikově

44–46 tis.

> **uživatelé pervitinu**

34–35 tis.

> **uživatelé opioidů**

10–11 tis.

Osoby v riziku problémového hraní

170–220 tis.

> **v tom ve vysokém riziku**

91–120 tis.

Osoby v riziku digitální závislosti

380–510 tis.

> **v tom ve vysokém riziku**

90–160 tis.

Dopady užívání, léčba/kontakt se službami, společenské náklady

Závislostní chování	Úmrtí spojená s užíváním	
	Celkem	Přímá (předávkování)
Kouření	16–18 tis.	-
Konzumace alkoholu	6–7 tis.	150–250
Užívání psychoaktivních léků	110–120	40–50
Užívání nelegálních drog	100–150	50–70
Závislostní chování	Odhad počtu osob v kontaktu se službami	Společenské náklady (v Kč)
Kouření	1–2 tis.	100–170 mld.
Konzumace alkoholu	25–35 tis.	35–55 mld.
Užívání psychoaktivních léků	3–4 tis.	n.a.
Užívání nelegálních drog	40–45 tis.	5–7 mld.
Hazardní hraní	2–3 tis.	14–16 mld.
Digitální závislosti	200–300	n.a.

> Denní kouření tabáku

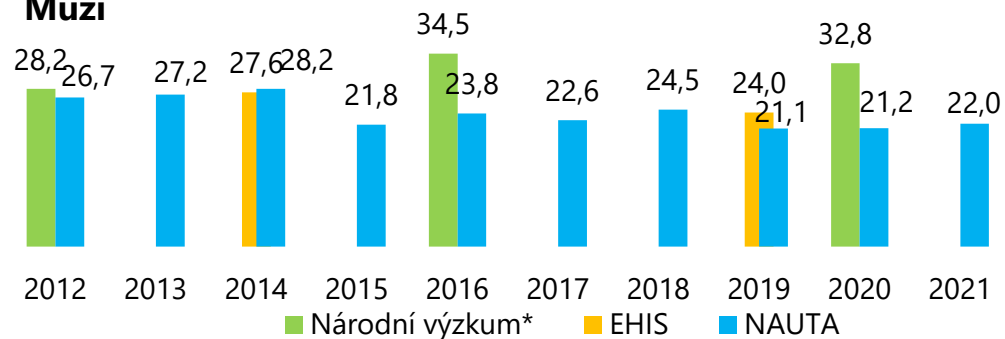

**Národní výzkum 2020: (téměř) denně kouřilo 23,9 %
cca 2 mil. denních kuřáků**

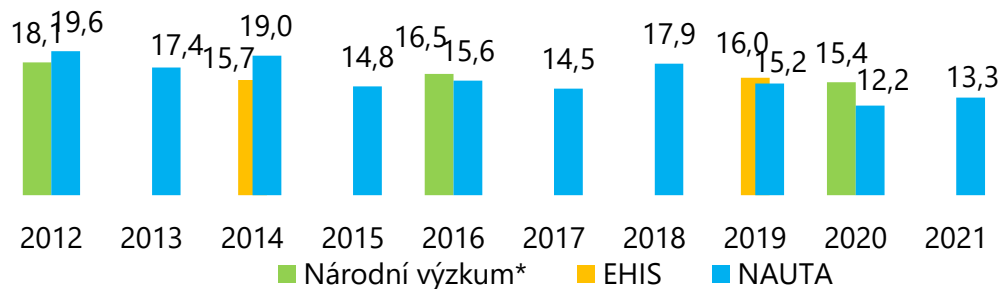
NAUTA 2021: denně kouří 17,6%

Denní kouření v populaci ČR – trendy v letech 2012–2021, v %

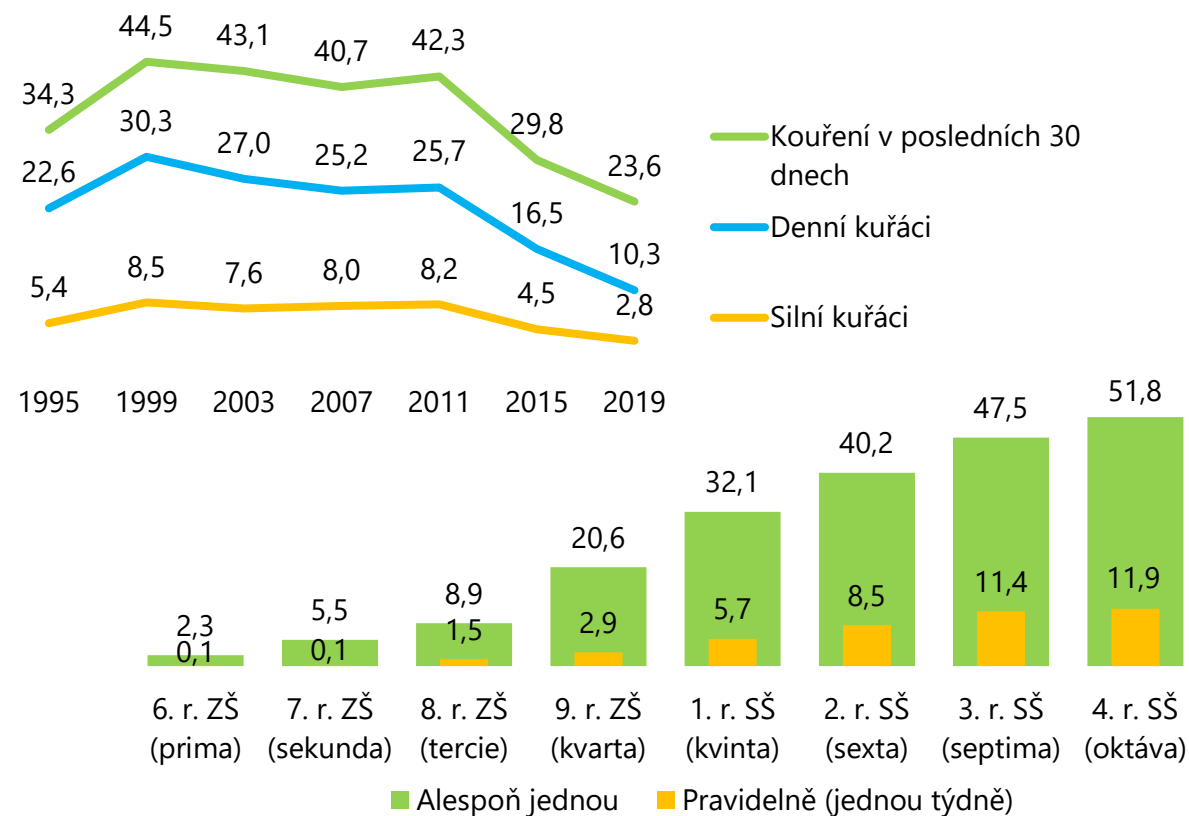
Muži

Ženy

Kouření mezi dospívajícími – trendy v letech 1995–2019, v %

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2022), Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), studie EHIS (Daňková, 2016), ESPAD (Chomynová et al., 2020), RCHPS (Petrenko and Líbal, 2022)

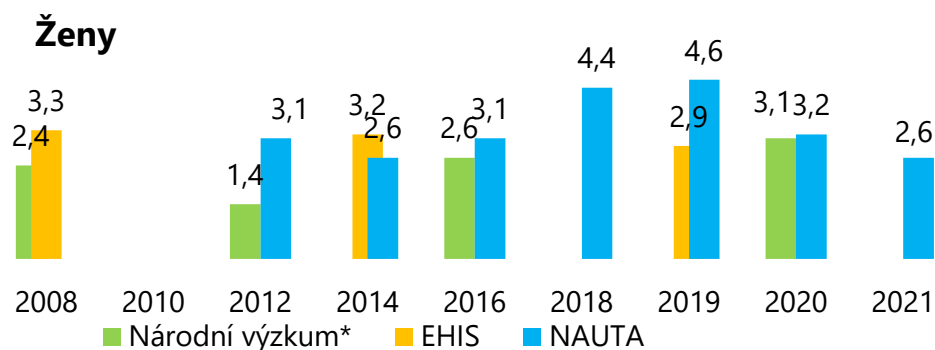
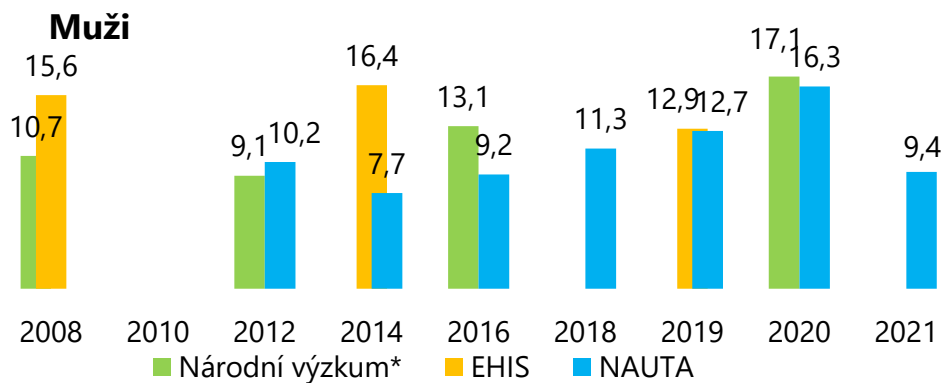
> Denní pití alkoholu

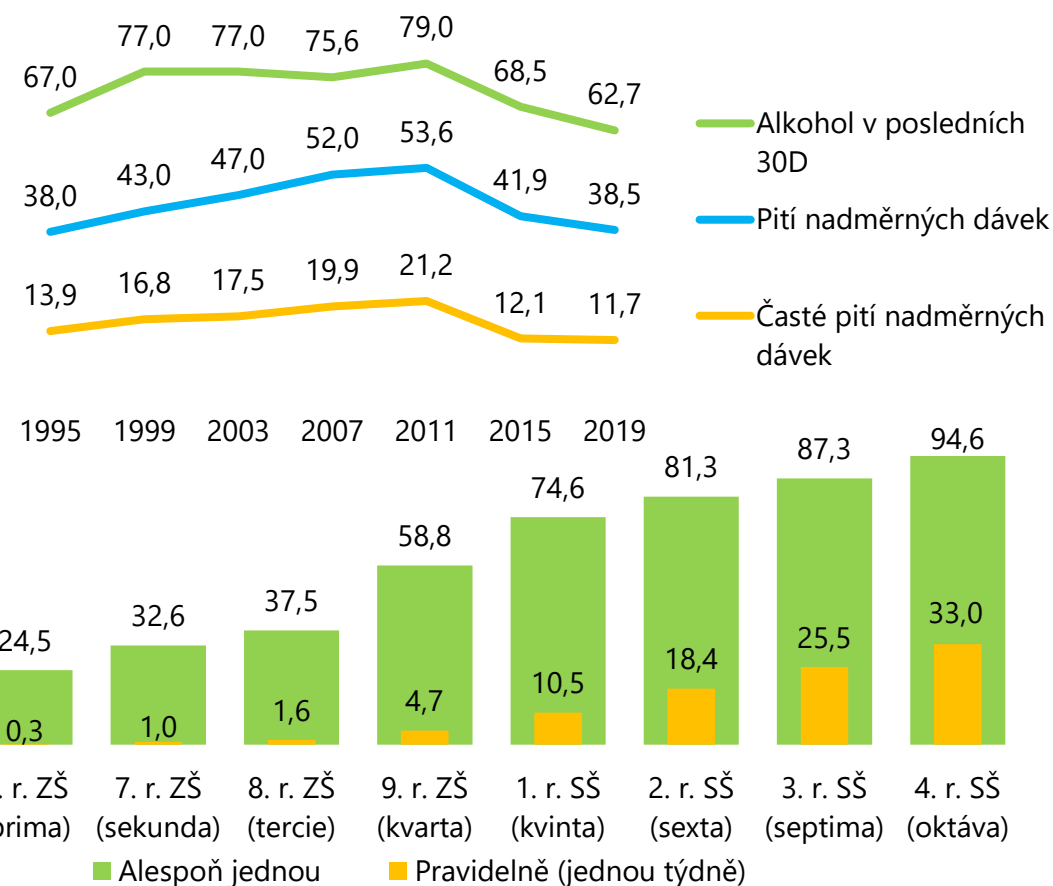
**Národní výzkum 2020: denní pití alkoholu 9,9 %
cca 800–980 tis. denních konzumentů**

NAUTA 2021: denní pití 5,6 %

*Denní **pití alkoholu** v populaci ČR – trendy v letech 2008–2021, v %*

Pití alkoholu mezi dospívajícími – trendy v letech 1995–2019, v %

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2022), Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), studie EHIS (Daňková, 2016), ESPAD (Chomynová et al., 2020), RCHPS (Petrenko and Líbal, 2022)

Problematická spotřeba psychoaktivních léků

=užívání déle než 6 týdnů, v rozporu s doporučením lékaře, získání bez lékařského předpisu

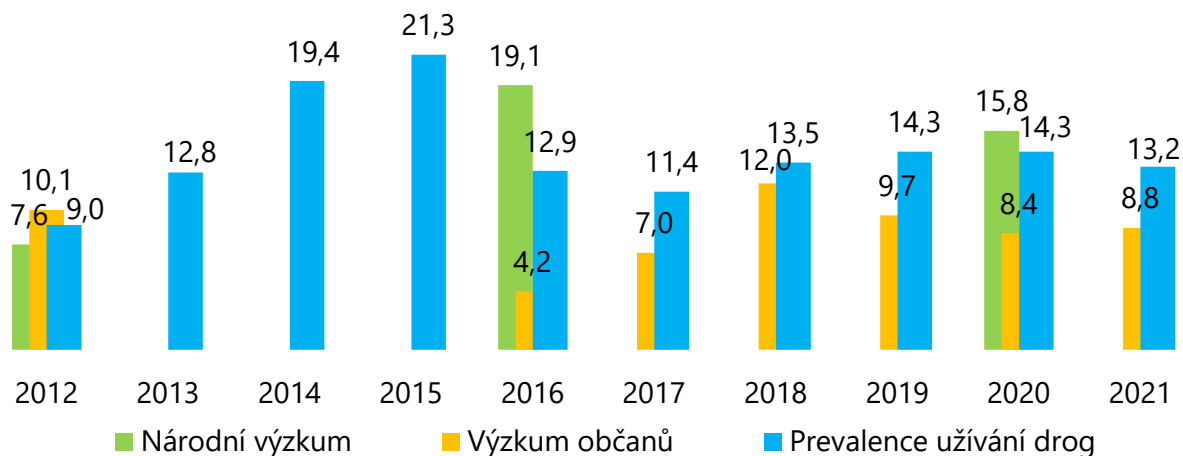
Národní výzkum 2020: odhad zneužívání = **14,9 %** (9,9 % mužů a 19,7 % žen)
cca 1,35 mil. dospělých v riziku

dospělá populace

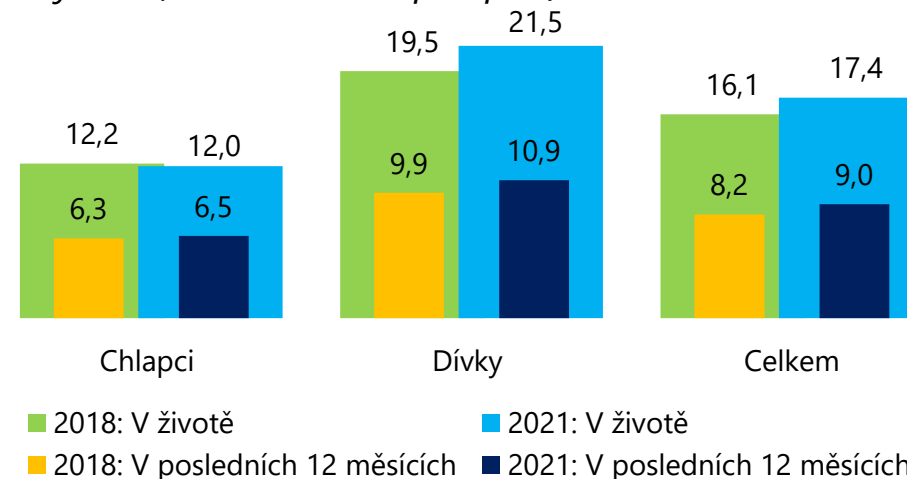

Výzkum občanů 2021, Prevalence užívání drog 2021: užívání sedativ, hypnotik a/nebo opioidních analgetik bez předpisu **8–13 %**

Prevalence zneužívání **psychoaktivních léků** v populaci 15+ v posledních 12 měsících

Prevalence užívání **léků na spaní a uklidnění** mezi dospívajícími (bez lékařského předpisu), v %

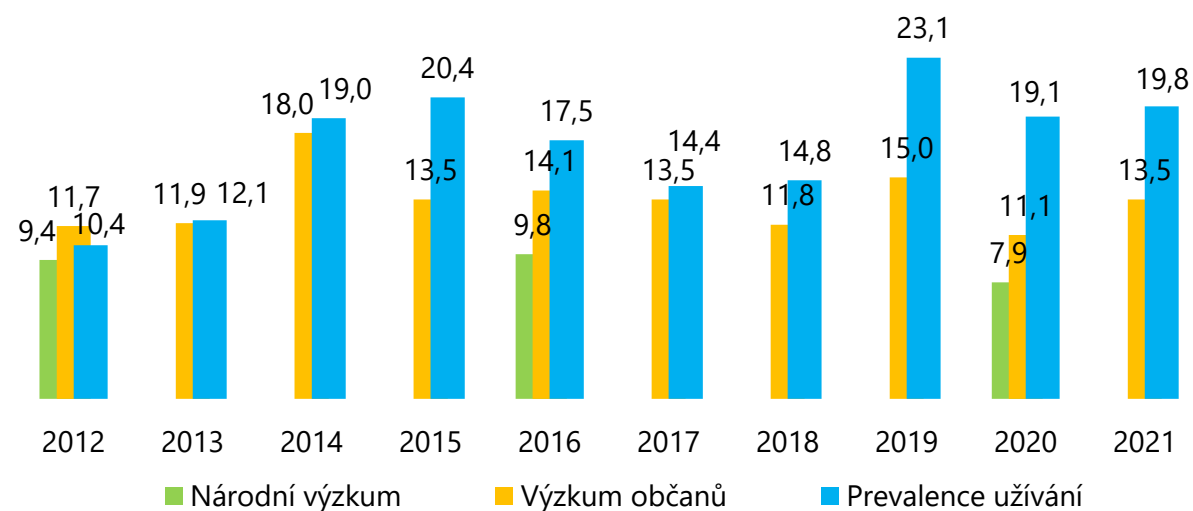

> Hraní hazardních her

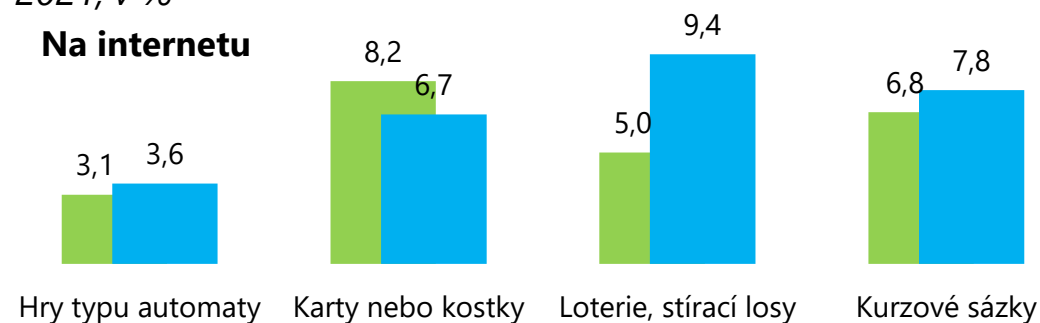
**Národní výzkum 2020: v riziku problémového hraní 3–5 % dospělých
150–250 tis. osob v riziku
cca 110 tis. ve vysokém riziku**

*Hraní **hazardních her bez loterií** v populaci ČR – trendy v letech 2012–2021, v %*

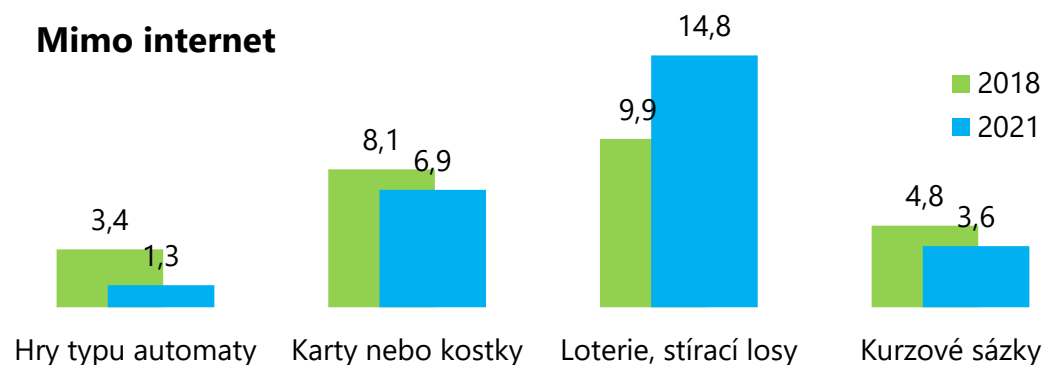

*Hraní **hazardních her** mezi dospívajícími – trendy v letech 2018–2021, v %*

Na internetu

Mimo internet

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Chomynová and Mravčík, 2021), Výzkum občanů (NMS and INRES-SONES, 2022, Prevalence užívání drog (NMS and ppm factum, 2022), ESPAD (Chomynová et al., 2020), RCHPS (Petrenko and Líbal, 2022)

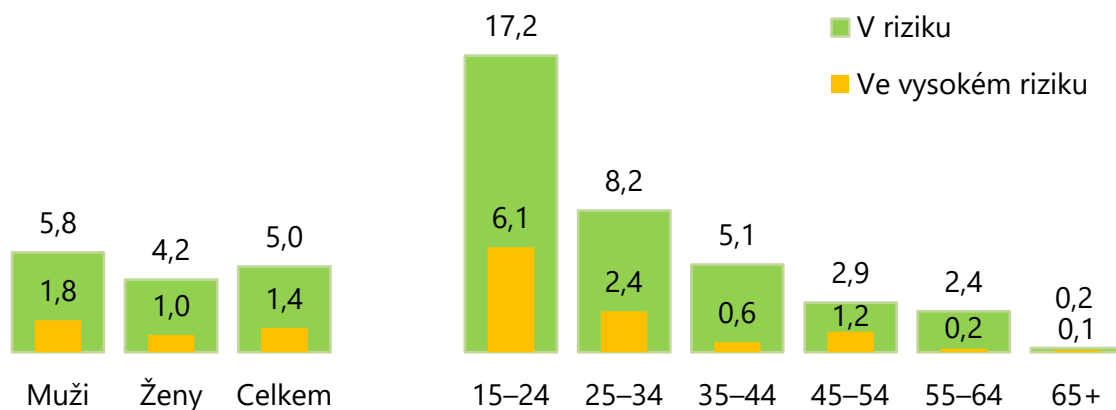
> Nadužívání digitálních technologií

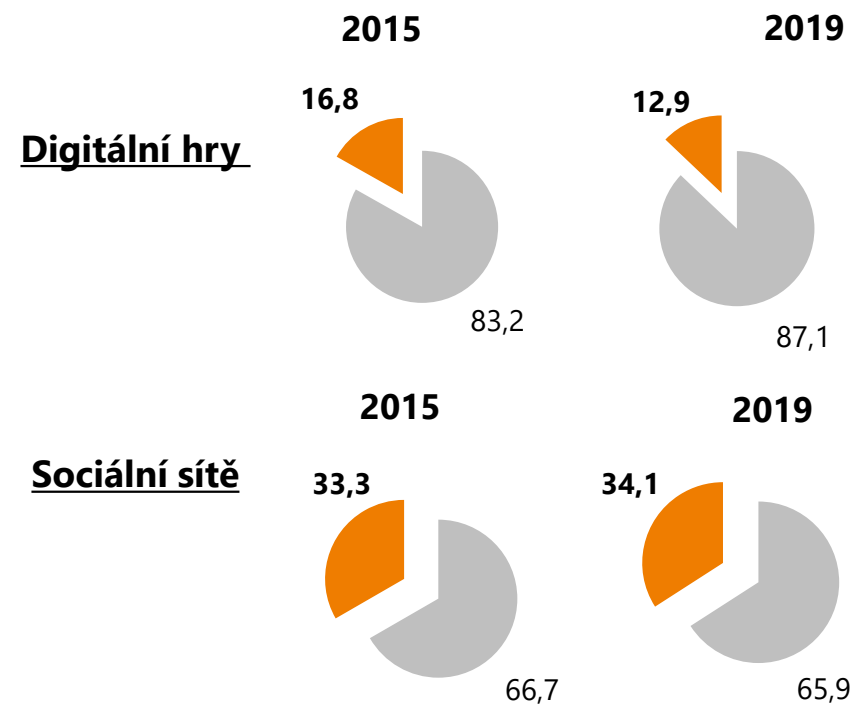
Národní výzkum 2020: nadužívání technologií **5 %** dospělých
odhadem cca **450 tis. osob** v riziku
cca **125 tis. ve vysokém riziku**

odhadem **25 %**
dospívajících v riziku
digitální závislosti

Podíl **osob v riziku digitálních technologií** v populaci ČR
v r. 2020, v %

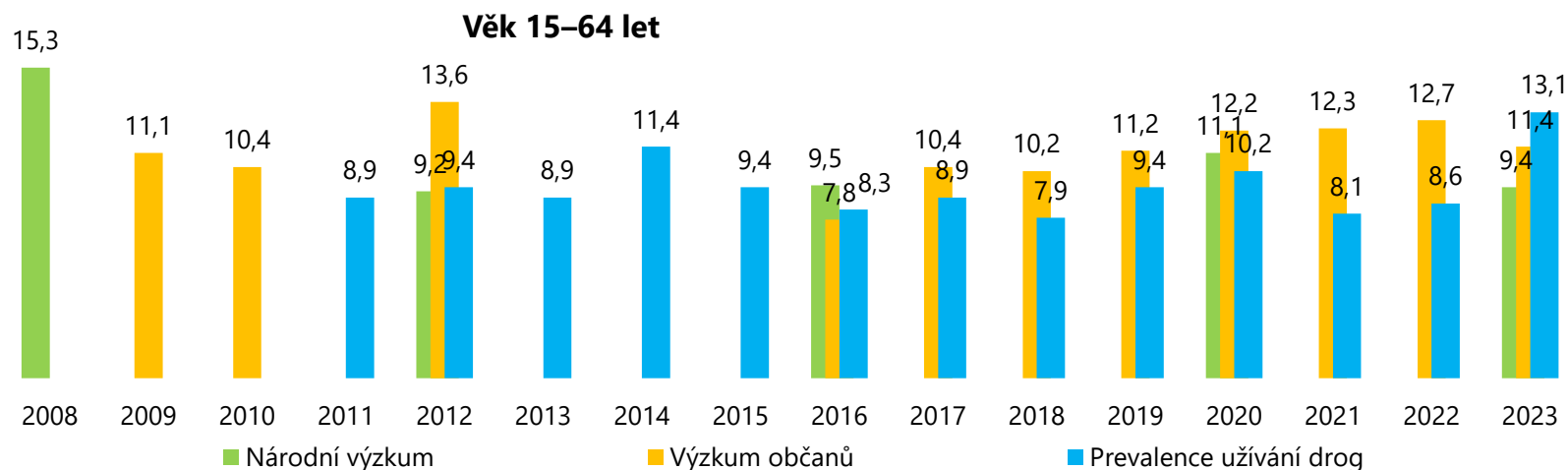
Podíl dospívajících v riziku nadměrného **hraní digitálních her** a
nadužívání **sociálních sítí** – trendy v letech 2015–2019, v %

Míra užívání konopných látek v dospělé populaci je dlouhodobě stabilní.

Užívání **konopných látek** v posledních 12 měsících (15–64 let) – srovnání studií v l. 2008–2023, v %

350 tis. (3,9 %) v riziku v souvislosti s užíváním konopí (škála CAST)

190 tis. ve vysokém riziku cca 30 tis. (téměř) denních uživatelů konopí

Zdroj: Národní výzkum 2023 (Dvořáková and Chomynová, 2024)

Zdroj: Chomynová and Mravčík (2021), NMS a ppm factum (2023), NMS a INRES-SONES (2023) , Dvořáková and Chomynová (2024)

konopí pro samoléčbu 8–10 % populace (735–900 tis.)

výhradně pro samoléčbu 3–5 % populace (490–635 tis.)

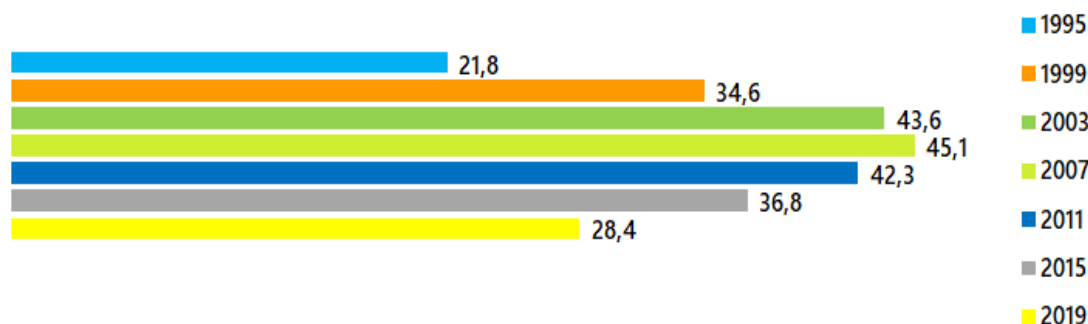

Užívání konopných látek mezi dětmi a dospívajícími dlouhodobě klesá.

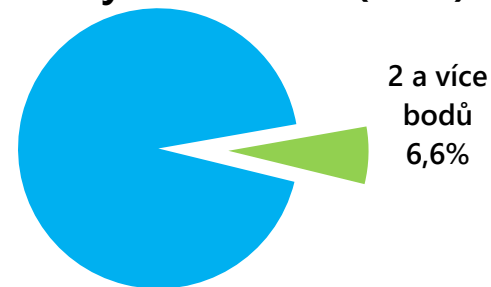

nové produkty, dostupné

Konopné látky mezi dospívajícími (celoživotní prevalence) – trendy v letech 1995–2019, v %

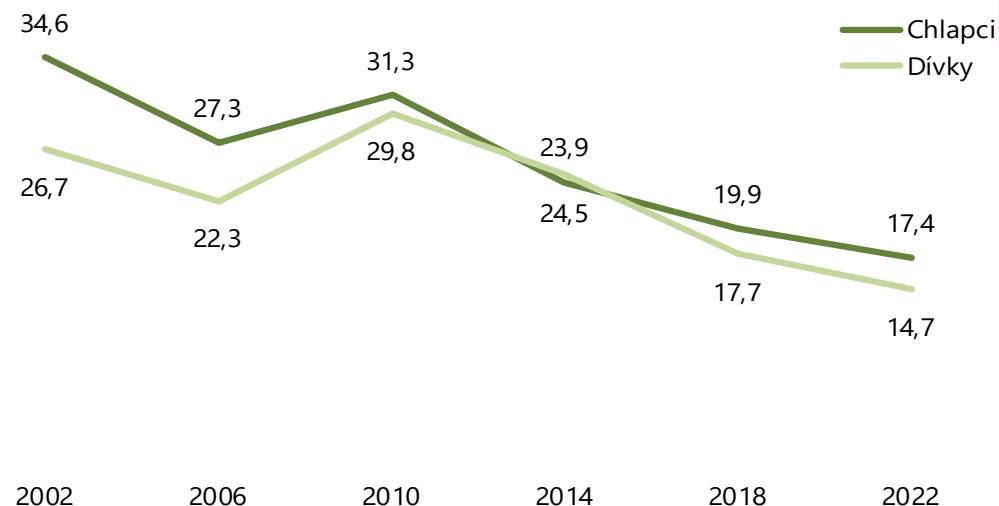

podle škály CAST celkem v riziku 6,6 % 16letých,
1,7 % ve vysokém riziku (2019)

15–19 let
130 tis. zkusilo konopné látky
27–35 tis. v riziku v souvislosti
s užíváním konopí
6–10 tis. ve vysokém riziku

Užití konopných látek (v životě) mezi dospívajícími – studie UPOL 2018 a 2021, v %

Zdroj: ESPAD 2019 (Chomynová et al., 2020), UPOL 2021 (Chomynová and Dolejš., 2022), HBSC 2022 (Baďura, 2023)

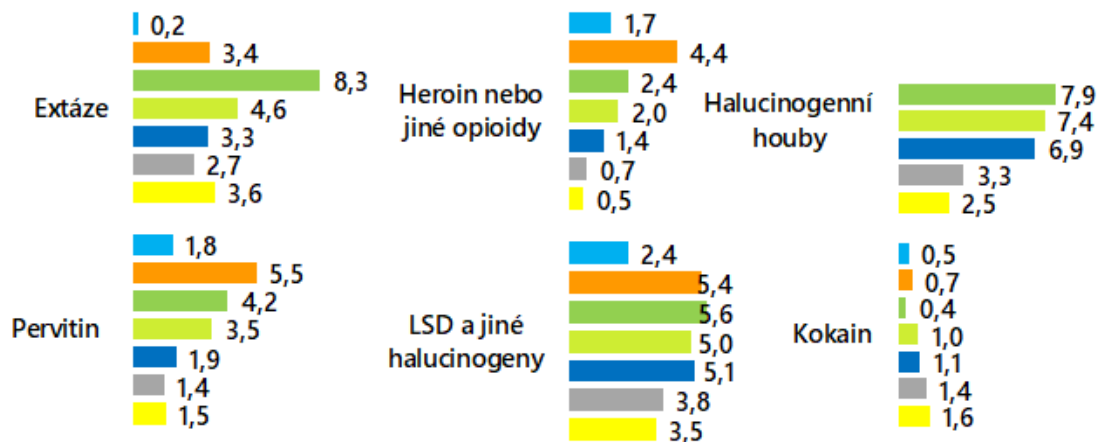
Užití konopných látek (v životě) mezi
dospívajícími – studie HBSC 2002–2022, v %

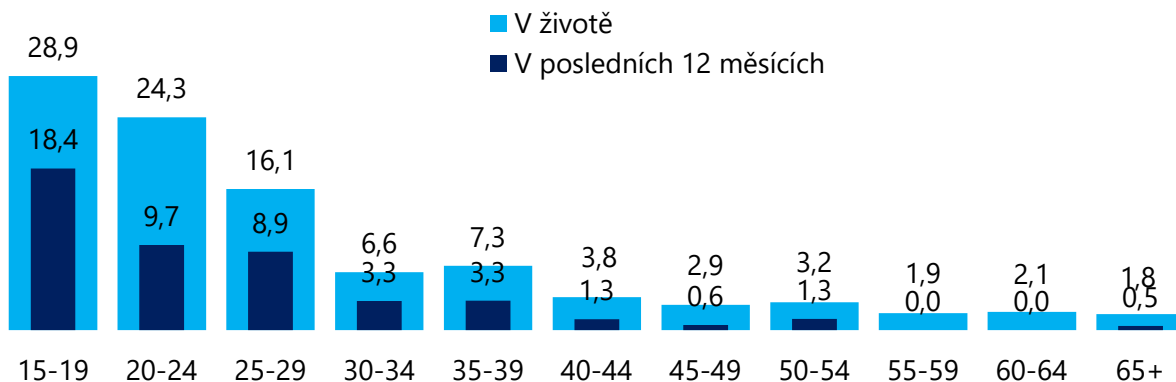
Užívání jiných návykových látek mezi dospívajícími a mladými dospělými

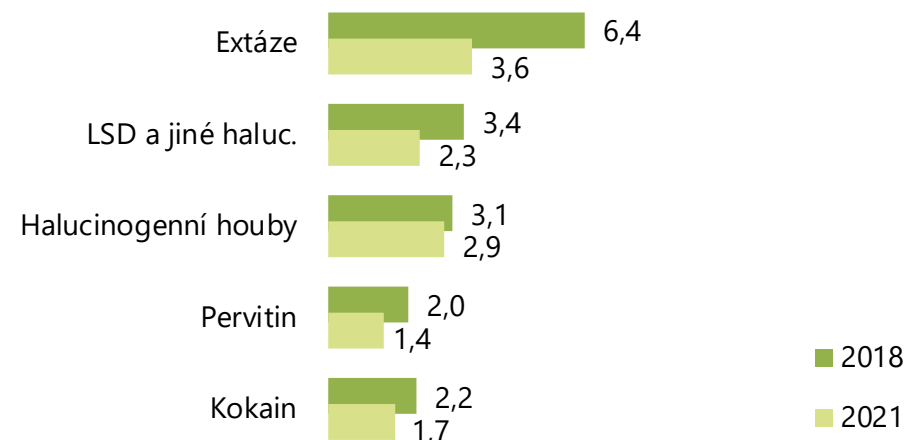
Nelegální drogy mezi dospívajícími (celoživotní prevalence) – trendy v letech 1995–2019, v %

Užití kratomu v životě a v posledních 12 měsících (15+ let) – Výzkum občanů 2023, v %

Užití nelegálních drog (v životě) mezi dospívajícími – studie UPOL 2018 a 2021, v %

Zdroj: ESPAD (Chomynová et al., 2020), UPOL (Chomynová and Dolejš., 2022)

kratom: mezi dospívajícími (11–19 let, Praha):
2,0 % v posledních 12 měsících v r. 2021
4,4 % v r. 2022

5,3 % chlapci, 3,5 % dívky

1,0 % ZŠ, 8,2 % SŠ

8,1 % v r. 2023

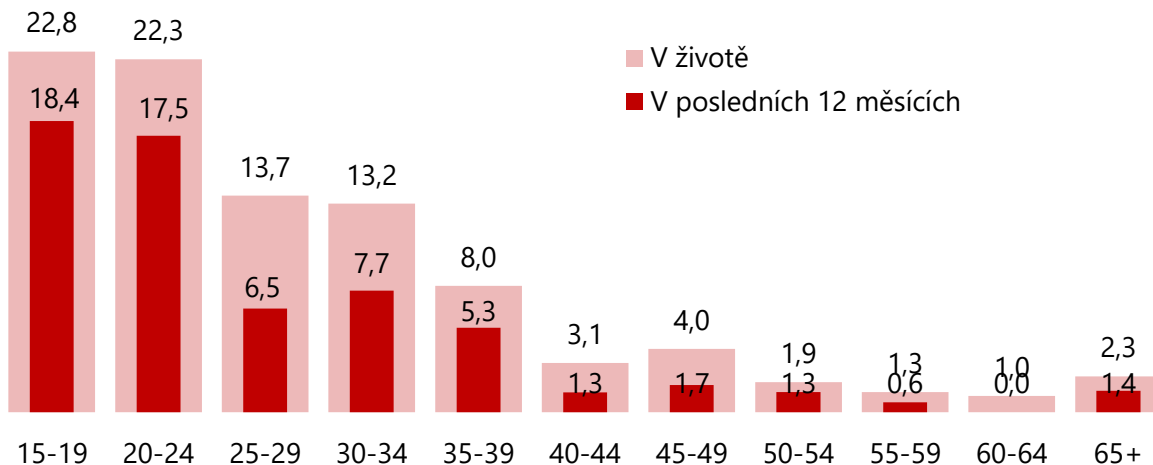
10,2 % chlapci, 5,9 % dívky

> Nově se sledují data o užívání HHC, dnes jde již o zakázanou látku.

v životě 22,8 % dospívajících (15–19 let)
v posledních 12 měsících 18,4 %

Zdroj: NMS (2024)

Prevalence užívání **HHC** v životě a v posledních 12 měsících
(15+ let) – Výzkum občanů 2023, v %

Semi-syntetický kanabinoid hexahydrokanabinol (HHC), přirozeně se vyskytující fyto-kanabinoid, může být vyroben synteticky. Účinek je velmi podobný účinku THC, psychoaktivní látce obsažené v konopí.

mezi dospívajícími
dostupnost v automatech
atraktivní vzhled (želé medvídci, HHC shoty)
případy intoxikací/hospitalizací mezi dětmi

Nařízení vlády č. 52/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek od 6. 3. 2024 – do přílohy 4 byly nově zařazeny látky HHC, HHC-O a THCP

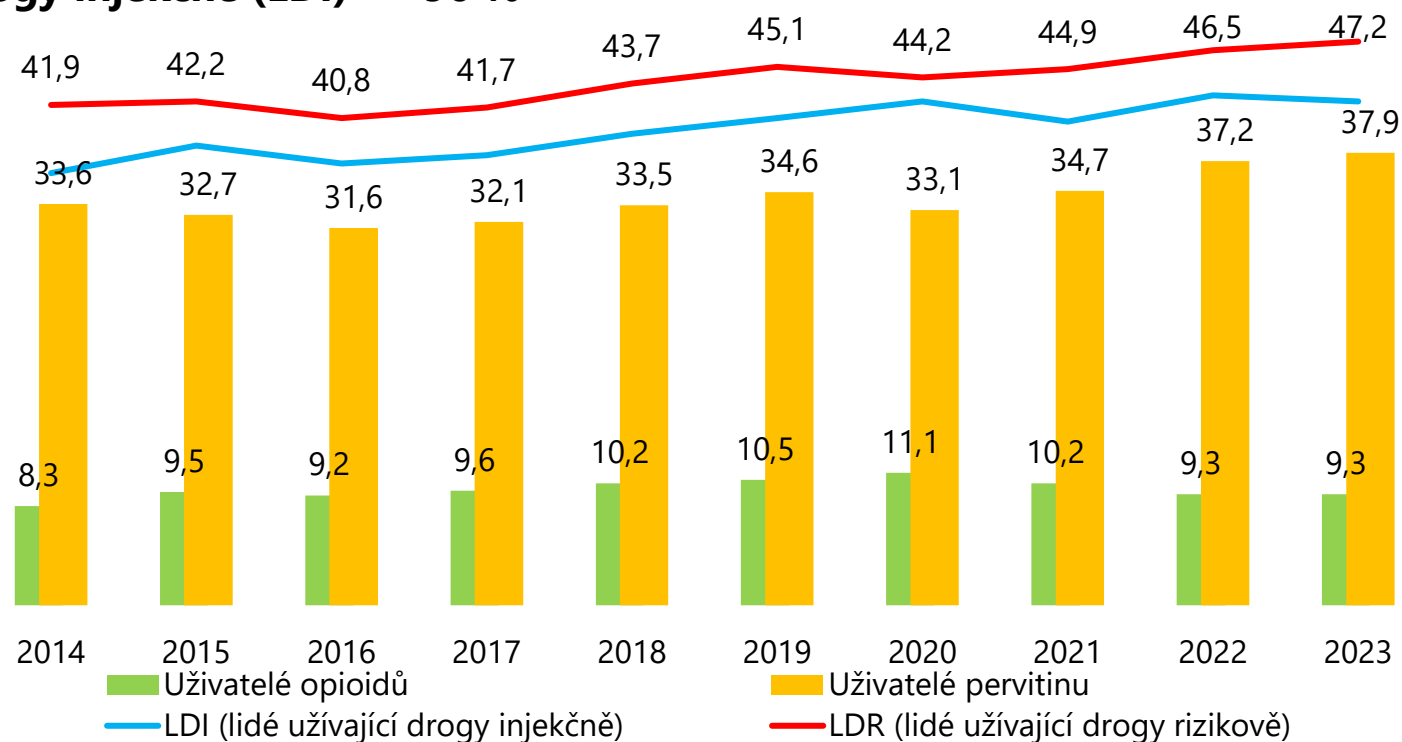
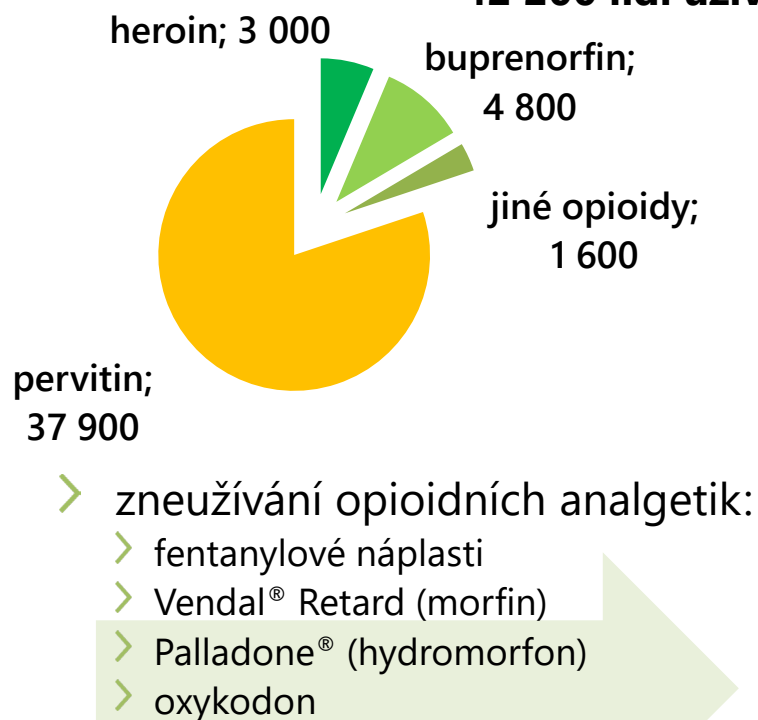

Odhady počtu lidí užívajících drogy rizikově se dlouhodobě nemění.

v r. 2023 odhad celkem 47 200 lidí užívajících drogy rizikově (LDR) = 6,83 na 1000 obyv.

= dlouhodobé a/nebo pravidelné a/nebo injekční užívání drog
opiátového a/nebo amfetaminového typu

42 200 lidí užívajících drogy injekčně (LDI) – >90 %

Výskyt infekčních onemocnění i úmrtí spojených s užíváním drog je v ČR nízký.

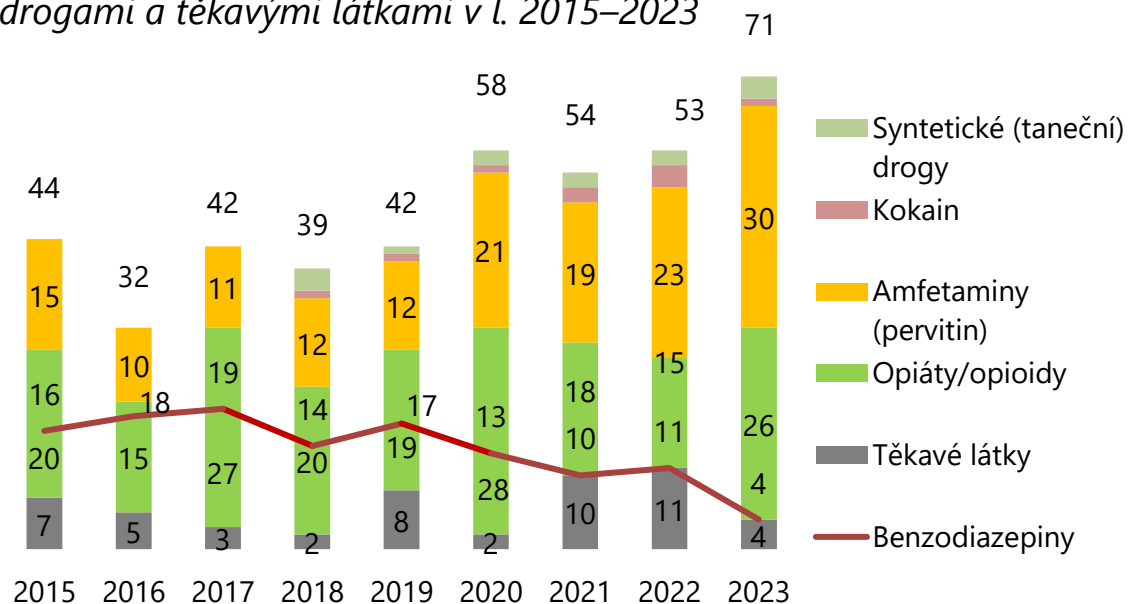
infekční nemoci

výskyt **HIV/AIDS** u LDI je nízký (9–14 případů ročně)

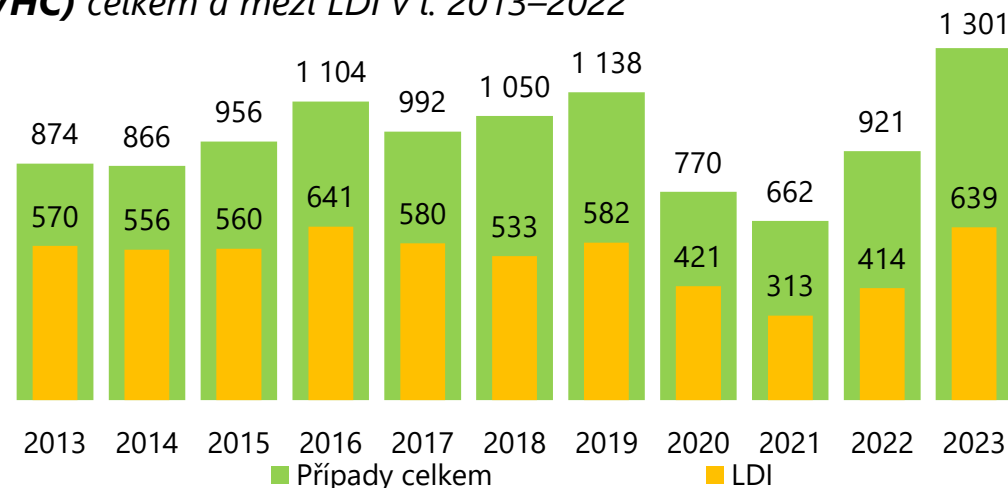
výskyt **VHB** u LDI dlouhodobě klesá

výskyt **VHC** u LDI stabilní (400–500 případů ročně), LDI tvoří 50 % případů

Smrtelná **předávkování** benzodiazepiny, nelegálními drogami a těkavými látkami v l. 2015–2023

Počet nových případů akutní a chronické **virové hepatitidy typu C (VHC)** celkem a mezi LDI v l. 2013–2022

další dopady:

Zdroj: SZÚ (2024)

nárůst výskytu duálních diagnóz u klientů služeb
+ úrazy pod vlivem drog (300–400 případů ročně)
+ dopravní nehody pod vlivem drog (250–300 případů ročně) – 437 v r. 2023
+ 90 nepřímých úmrtí (pod vlivem nelegálních drog)

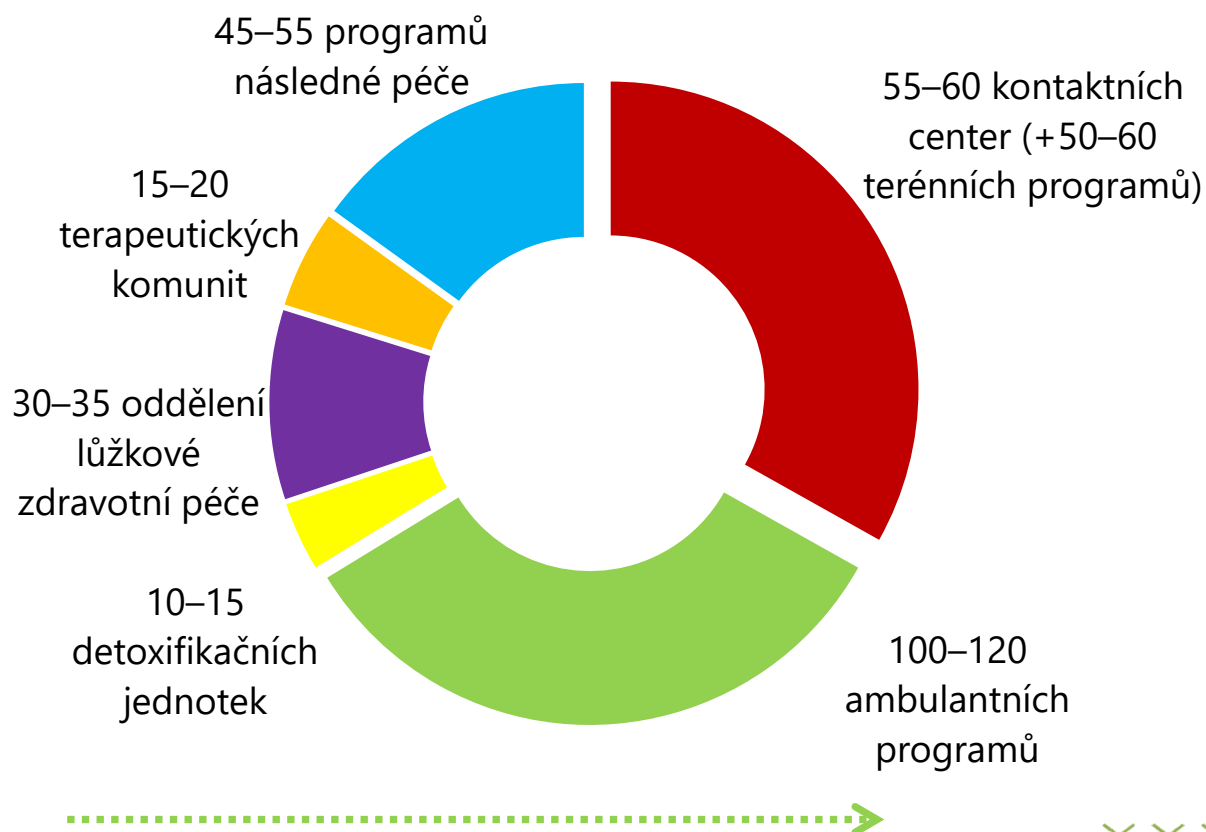
Zdroj: ÚZIS (2024)

Sít' adiktologických služeb v ČR je dlouhodobě nedostačující.

v ČR je dlouhodobě 300–350 adiktologických služeb:

podle zpráv krajů:

**sít' služeb je nedostačující
nízká dostupnost ambulantní péče
nedostatek substitučních programů
špatná péče pro klienty s duální diagnózou
špatné pokrytí v některých krajích**

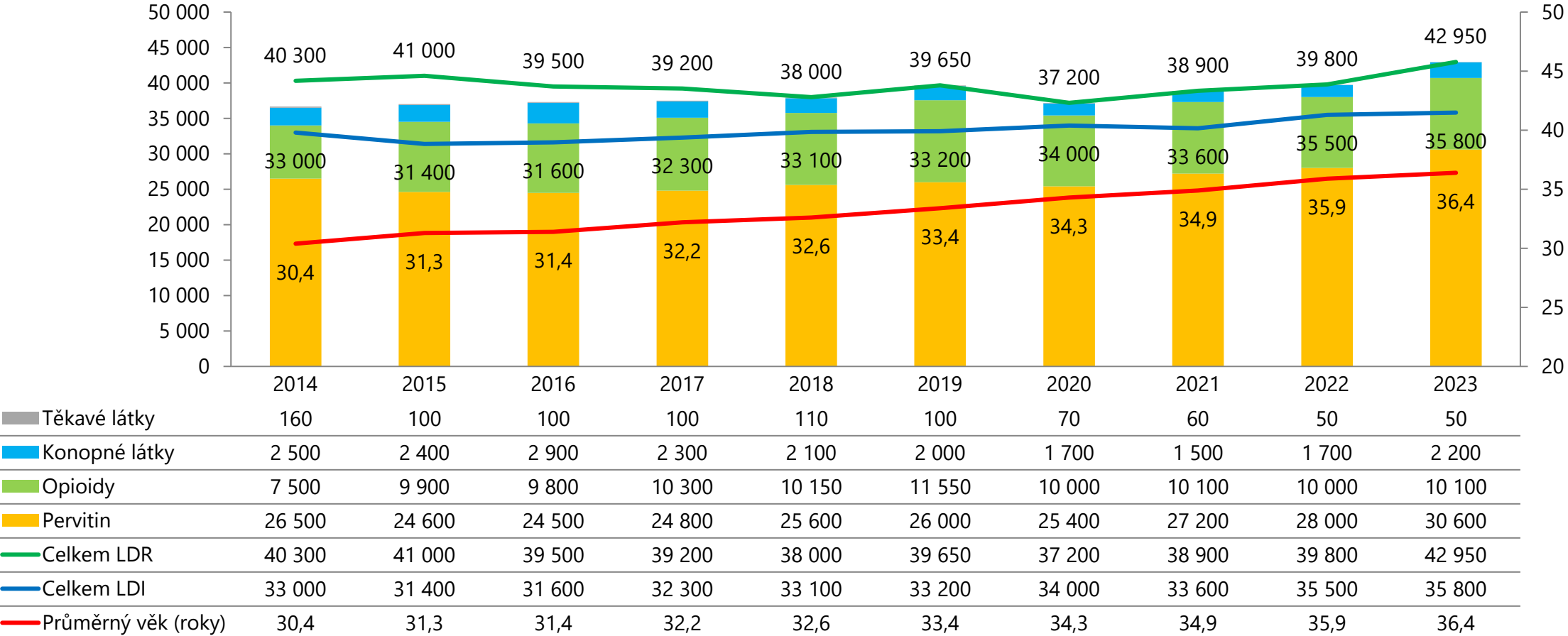
**roste nabídka programů pro děti a mládež
zvyšuje se počet doléčovacích programů
roste nabídka intervencí prostřednictvím internetu, přibývá webových a mobilních aplikací
privátní programy
participativní a svépomocné aktivity**

Roste počet klientů v kontaktu s adiktologickými službami

Klienti v kontaktu s nízkoprahovými zařízeními v l. 2006–2023

Zdroj: NMS (2024)

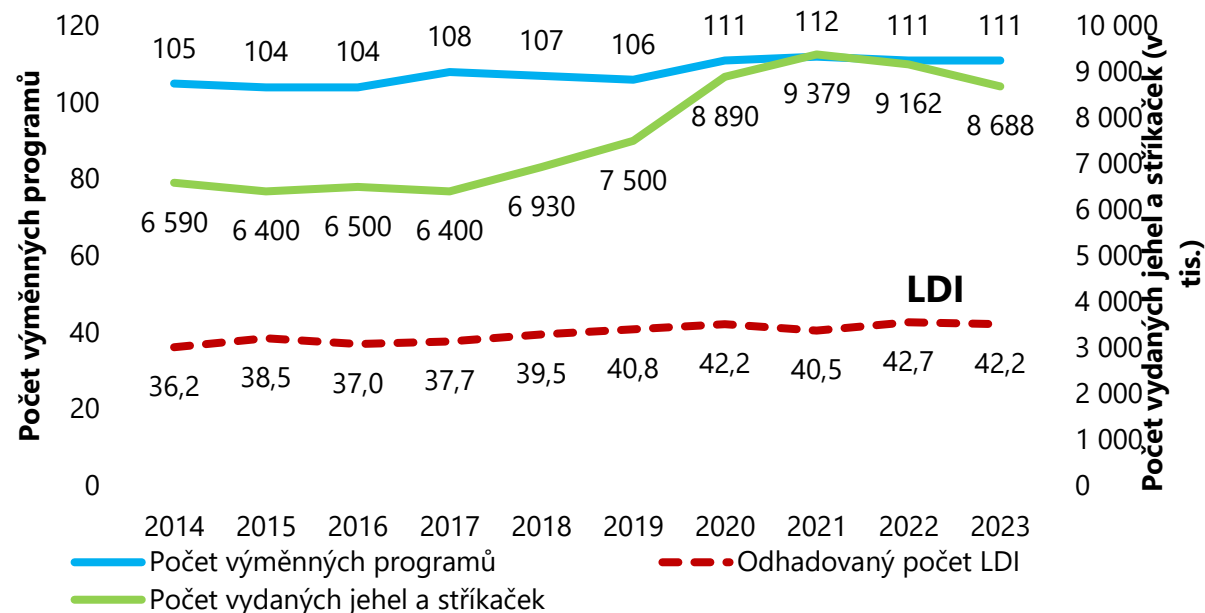

Pokles počtu distribuovaných jehel a stříkaček

Počet **vyměněných jehel** a stříkaček v l. 2014–2023

Zdroj: NMS (2024)

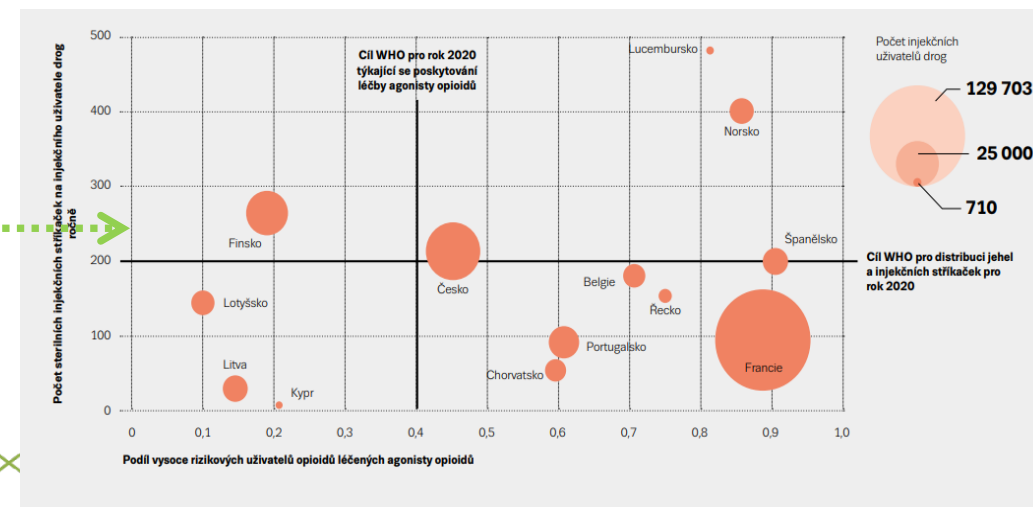
8 687 501 vyměněných stříkaček

42 200 LDI

=205 ks. na 1 LDI (215 r. 2022, 232 r. 2021)

podle WHO v rámci prevence přenosu HIV nad hranicí pásma vysokého pokrytí (cíl WHO = 200), jako jedna ze 5 evropských zemí

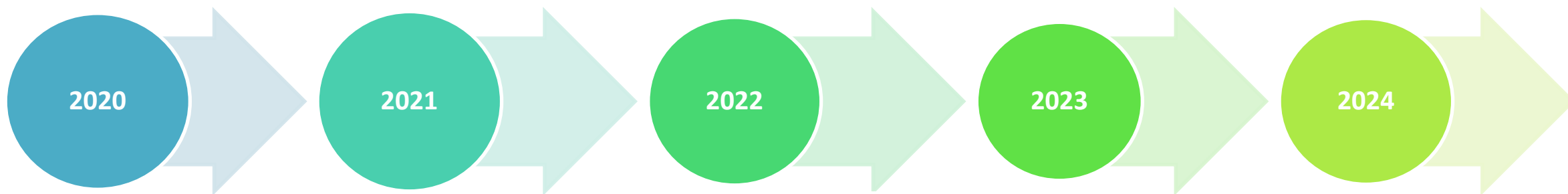
Zdroj: EMCDDA (2022)

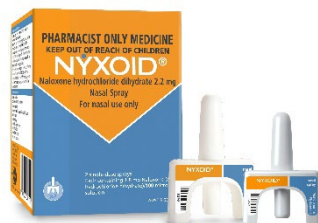
Pilotní projekt distribuce naloxonu

Programy distribuce naloxonu jsou doporučované EMCDDA i WHO jako evidence-based interence pro prevenci předávkování opioidy (EMCDDA, 2016; WHO, 2014).

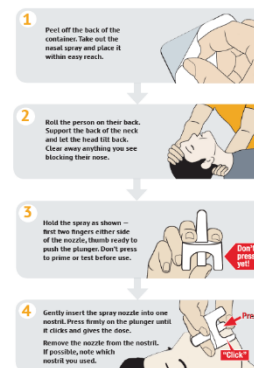

realizaci
Pilotního
projektu
schválila RVKPP

projekt byl zahájen
v dubnu 2021
distribuovaným
přípravkem je
nosní sprej
Nyxoid®

Administering Naloxone from a nasal spray

vyhodnocení
pilotního
projektu

běžná součást
intervencí
minimalizace rizik
v adi službách

16 adi programů
7 měst
262 kusů přípravku
Nyxoid®

26 adi programů
13 měst
222 kusů přípravku
Nyxoid®

27 adi programů
15 měst
661 kusů přípravku
Nyxoid®

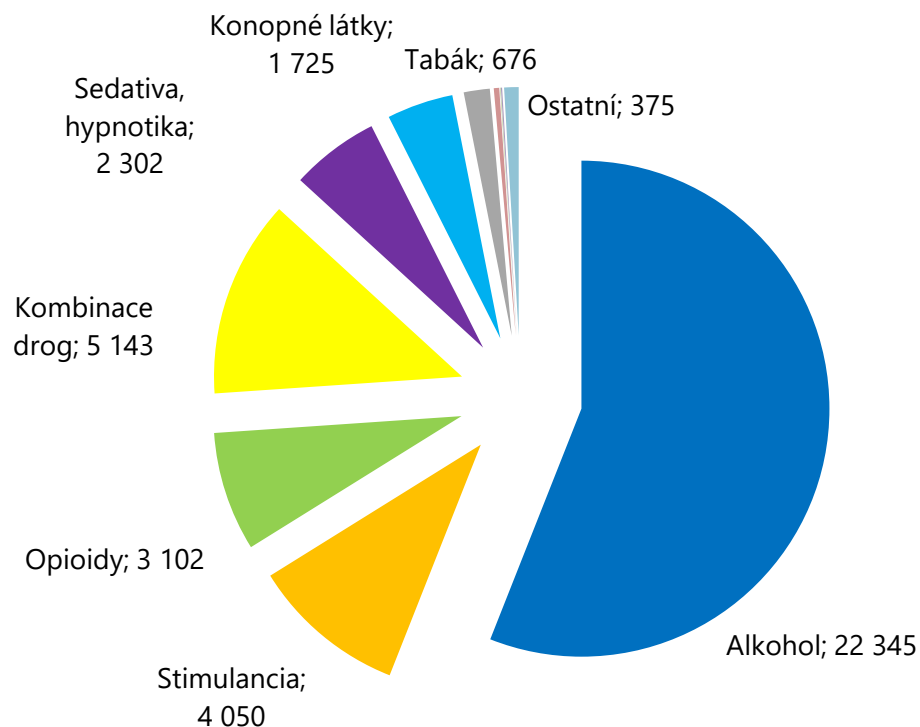
přímo při předávkování bylo
použito **42 kusů přípravku**

přímo při předávkování bylo
použito **156 kusů přípravku**

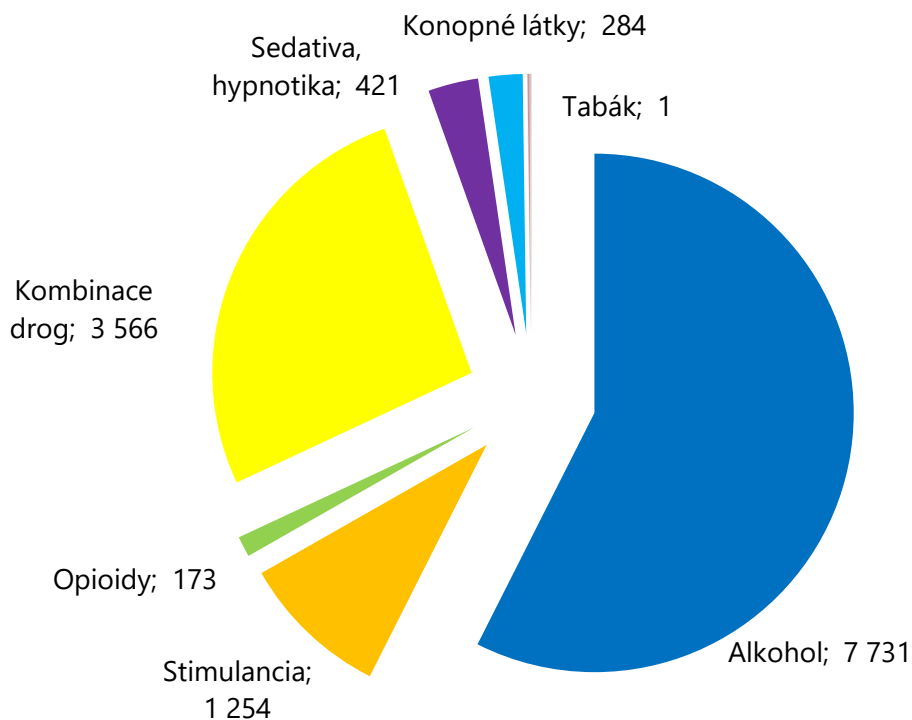
Více než polovinu pacientů ambulantní a lůžkové (psychiatrické) péče tvoří uživatelé alkoholu.

Ambulantní: 39 907 pacientů

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky (2024)

Lůžková: 12 682 pacientů

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky (2024)

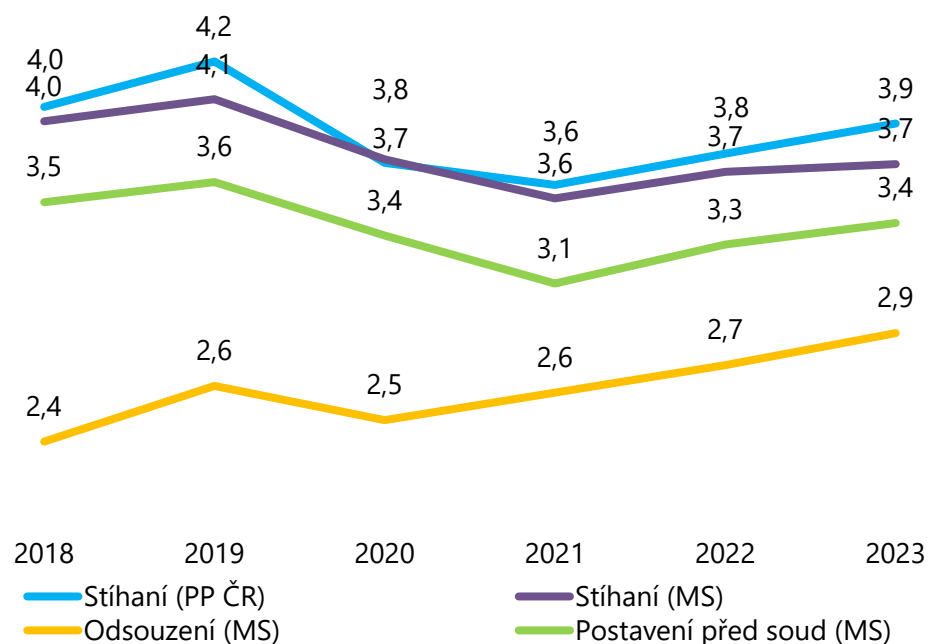
počty pacientů i jejich struktura jsou dlouhodobě stabilní

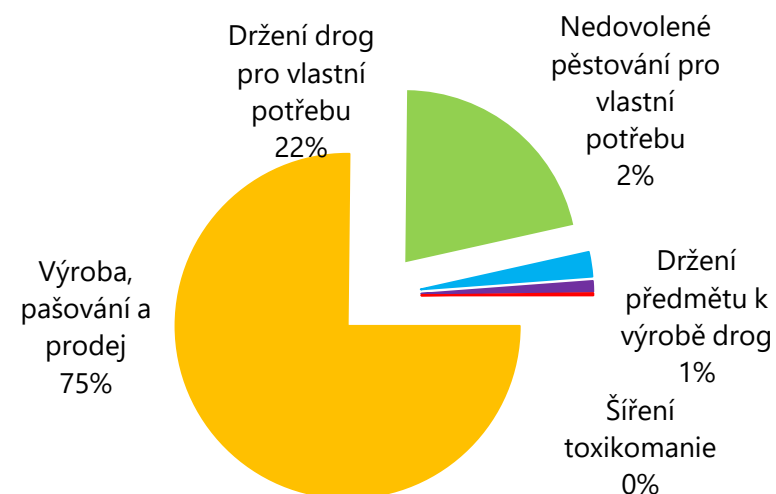

Počet stíhaných a obžalovaných pro drogové trestné činy

Počet **stíhaných**, **postavených před soud** a **odsouzených** osob pro DTČ v l. 2018–2023

Struktura **zadržených** osob

Zdroj: Národní protidrogová centrála SKPV Policie ČR (2024), Policejní prezidium Policie ČR (2024), Ministerstvo spravedlnosti ČR (2024)

držení drog pro vlastní potřebu na 22-25 %, zejména v souvislosti s konopím

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Děkuji za pozornost

Mgr. Barbora Orlíková, Ph. D.

Národní monitorovací středisko pro
drogy a závislosti

barbora.orlikova@vlada.gov.cz

www.drogy-info.cz

rvkpp.vlada.cz

www.vlada.gov.cz

www.koureni-zabiji.cz

www.alkohol-skodi.cz

www.hazardni-hrani.cz

Národní linka pro odvykání: 800 35 00 00